

УДК 101:330

Л. В. Піддубна,
кандидат філософських наук, доцент
(Харківський інститут фінансів
Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі)
lidp@mail.ru
ORCID: 0000-0002-4225-1612

КІБЕРПРОСТІР ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ ТРАНСФОРМАЦІЙ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

У статті розглянуто сучасні трансформації та особливості функціонування економіки інформаційного виробництва в умовах кіберпростору. Обґрунтовано, що найбільш масштабний вплив інформаційно-комунікаційних технологій на сучасний світ здійснюється в економічній сфері. Доведено, що становлення інформаційного технологічного способу виробництва висуває перед сучасною наукою проблему комплексного осмислення процесів виробництва і споживання інформації, а також її суспільного руху в системі економічних відносин світового господарства.

Ключові слова: кіберпростір, інформаційна економіка, економіка інформаційного виробництва, знання, інформація, інформаційні послуги, бізнес-процеси, віртуальні підприємства.

Постановка проблеми. Інформаційне суспільство формується як глобальне, включаючи в себе світову "інформаційну економіку" і розвинені системи електронної комерції; єдиний світовий інформаційний простір; глобальну інформаційну інфраструктуру; світову нормативно-правову систему.

Найбільш масштабний вплив інформаційно-комунікаційних технологій на сучасний світ відчувається в економічній сфері. Технології змінюють умови і зміст трудової діяльності мільйонів людей, радикально прискорюють рішення найскладніших виробничих задач, значно підвищують ефективність управління. Вони перетворюються в незамінний засіб взаємодії усіх суб'єктів ринку, інструмент ведення бізнесу, який застосовується для здійснення більшості бізнес-процесів компаній. Ділова активність перетікає в інформаційно-комунікативне середовище. Виникають нові професії і робочі місця, формуються нові галузі виробництва, змінюється функціонування традиційних галузей. Фінансові питання громадяни можуть вирішувати за допомогою електронних платежів. Йде розвиток мережевих стандартів взаємодії та управління, що сприяє розширенню легітимності і престижу, покращенню контролю над зовнішнім середовищем, економічних результатів.

Інформаційний сектор економіки стає найбільш динамічним та прибутковим, а виробництво й споживання науково-технічної інформації відіграє вирішальну роль у сучасних господарських системах, зумовлюючи місце окремих країн та регіонів у світовому господарському поділі праці, обумовлюючи радикальні зміни форм, характеру та змісту суспільної праці, впливаючи на характер, темпи і джерела економічного зростання.

Процеси глобалізації, розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, зростання обсягів інформації та можливості мережі Інтернет інспірували введення до наукового дискурсу синонімічних понять "економіка інформаційного виробництва", "інформаційна економіка", "Інтернет економіка", "е-економіка", "економіка кіберпростору", "мережева економіка", "нова економіка", "електронний бізнес", філософське осмислення яких стає актуальною задачею сьогодення.

Аналіз наукових джерел і публікацій. Одним з перших на початку 1960-х років опрацюванням проблем, пов'язаних з формуванням інформаційної економіки, займався Ф. Махлуп. У 1976 р. співробітником Стенфордського центру міждисциплінарних досліджень американським економістом Марком Поратом було опубліковано роботу "Інформаційна економіка" [1], в якій вчений у загальних рисах визначив деякі проблеми, що вивчаються цією галуззю економічної науки. Пізніше у 1970 – 80-х роках до цієї проблеми приєдналися П. Друкер, Й. Масуда, Т. Стоуньєр, А. Турен та інші. У їх роботах велика увага приділяється питанням виокремлення ознак і характерних рис суспільства нового типу, визначення самого терміну "інформаційне суспільство", вивчення базових категорій "інформація", "знання", "технологія" і закономірностей їх розвитку. Такі вчені як Д. Белл, Дж. Гелбрейт, Р. Дарендорф, Г. Кан, К. Томінагі, усвідомлюючи обмеженість розвитку індустріального сектору економіки, скорочення запасів природних ресурсів, зростання кількості зайнятих у секторах послуг, прискорення темпів розвитку науки і техніки, виникнення нових інформаційних технологій, розглядали нову економіку, переважно як постіндустріальну. У роботах У. Бекка, З. Бжезинського, М. Кастельса, М. Маклюєна, Е. Тоффлера, Ф. Фукуямы питання розвитку інформаційної економіки розглядалися крізь призму проблем глобалізації, зростання глобальних мереж, засобів масової інформації, осмислення соціальних наслідків розвитку інформаційної економіки, футуристичних концепцій.

З'явилися цікаві дослідження, пов'язані зі становленням інформаційної економіки в Росії, представлені роботами Н. В. Бекетова, О. В. Бузгаліна, О. І. Дьоміна, С. О. Дятлова, В. Л. Іноземцева,

Р. М. Нижегородцева, С. І. Парінова, А. І. Ракітова та інших, в яких розглядаються питання еволюційного розвитку теорії інформаційного суспільства.

Дослідженню проблем інформаційної економіки присвячені публікації таких вчених як І. Балабанов, С. Ваніянц, Л. Вінарік, В. Годін, Ю. Денисов, А. Мельник, І. Мелюхін, В. Мунтіян, Дж. Пайн та Дж. Гілмор, С. Парінов, Д. Пінк, В. Пономаренко, В. Прінос, І. Родіонов, І. Стрілець, В. Тамбовцев, М. Уорнер та М. Витцель.

Окреслення невирішених питань, порушених у статті. Незважаючи на наявну кількість публікацій, малодослідженою і *актуальною* проблемою сьогодення залишається стратегічне забезпечення розвитку інформаційної економіки як економіки інформаційного виробництва, визначення пріоритетів та напрямів її подальшого розвитку у кіберпросторі. Відтак, розв'язання окреслених питань і буде порушено автором у статті.

Метою даної розвідки є потреба у теоретичному осмисленні поняття "інформаційна економіка", вивченні особливостей її функціонування у кіберпросторі, дослідженні впливу інформаційно-комунікаційних технологій на трансформацію соціально-економічних структур.

Виклад основного матеріалу. У доповіді Європейської Комісії глобальна інформаційна економіка визначається як "середовище, в якому будь-яка компанія або індивід, що знаходяться в будь-якій точці економічної системи, можуть контактувати легко і з мінімальними витратами з будь-якою іншою компанією або індивідом з приводу спільної роботи, торгівлі, обміну ідеями і ноу-хау або просто для задоволення" [2].

Інформаційна економіка є однією з галузей сучасної економічної науки, яка містить у собі можливість раціональної рефлексії, створюючи інструментарій для філософсько-економічного аналізу. Філософські підстави інформаційної економіки істотно спираються на основи техніко-економічної динаміки і на питання економічної причинності, а продуктивність і конкурентоспроможність господарюючих суб'єктів залежать головним чином від їх здатності генерувати, обробляти й ефективно застосовувати інформацію, засновану на знаннях. Зараз інформаційна економіка як наука й галузь наукового знання знаходиться у стадії формування і відокремлення від інших економічних наук, тому вкрай *актуальним* є комплексне осмислення основних принципів її побудови, теоретичних і методологічних джерел та проблем, що вона породжує. Зокрема, ці питання, пов'язані з аналізом інформації як фактором економічного зростання; економічними основами виробництва і обігу інформації; інформаційним виробництвом і економічною динамікою; ринком інформаційних продуктів та послуг; економічними основами державного регулювання інформаційного виробництва, особливостями формування інформаційної економіки в Інтернет середовищі, тощо.

У світовій господарській практиці зароджується нова парадигма росту ефективності сучасного виробництва, заснована на використанні інформації, знань та інновацій. У сфері виробництва і споживання домінує інформація, інформаційна продукція, інформаційні технології та комунікації. Створюється нова економічна система, яка під впливом інформаційно-комунікаційних технологій змінює "правила" організації, управління, трансакцій. Наука, технологія та інформація концентруються у глобальні потоки з асиметричною структурою. Місце ринкових та корпоративних структур заміщують мережі у кіберпросторі. Трансформуються трудовий процес, структура зайнятості та професійна структура, виникають нові форми соціального і технічного розподілення праці, нові моделі роботи, робітників і організації праці, поляризуються трудові ресурси. Великий вплив на інформаційну економіку здійснюють засоби колективної роботи географічно розподілених учасників спільної діяльності. Технологія "інтелектуального агента" створює ефект постійної присутності в мережі інформаційного робота, запрограмованого на пошук людей і організацій відповідно до заданих критеріїв, що дозволяє знизити інформаційне навантаження учасників інформаційної економіки, збільшити швидкість та ефективність процедур встановлення контактів, проведення переговорів, укладання угод.

Йде процес мережевої модернізації фінансово-промислових груп, міжнародних об'єднань, ринків, перетворення традиційних організацій в мережеві структури. Зменшуються витрати, пов'язані з підключенням до мережі та переміщенням між офісами різних учасників спільної діяльності. Створюються гнучкі фірми та віртуальні робочі колективи виконавців, які не зв'язані територіально і можуть спілкуватися один з одним та з замовниками за допомогою систем мобільного зв'язку. Використання такої форми організації праці у великих міжнародних корпораціях, відділеннях з широкою географією місцезнаходження таких, як General Dynamics Corporation, Hewlett-Packard, IBM, дозволяє їм заощаджувати істотні кошти на переміщення співробітників між офісами. Легкість, з якою користувачі віртуальних фірм можуть публікувати інформацію та отримувати доступ до створених інформаційних ресурсів, дозволяє знизити витрати на формування і підтримку внутрішнього інформаційного середовища. Заснований на Інтернет-технологіях внутрішньо фірмовий "інформаційний простір" володіє властивістю "керованої прозорості". Із зовнішнього середовища доступні тільки дозволені інформаційні ресурси фірми, не обмежені права доступу співробітників до зовнішніх ресурсів.

Поява нової технологічної парадигми, яка базується на більш потужних та гнучких інформаційних технологіях, зробила можливим процес перетворення інформації в послугу (аутсорсинг, аутстафінг, "хмарні" сервіси, надання оперативної управлінської інформації, юридичні консультації, розробка програмного забезпечення, тощо) або в продукт виробничого процесу – продукт, не обов'язково інформаційний, але такий, що через масовий збут забезпечує економічне багатство і розвиток країн-продуцентів. Інформація стає найціннішим економічним ресурсом, товаром, елементом ринкового механізму, фактором конкурентної боротьби, об'єктом приватної власності, купівлі-продажу. Розвиваються такі феномени як патенти, комерційна та державна таємниці, цензура та інші багато чисельні механізми обмеження доступу до інформації, в наслідок чого вона може монополізуватися.

Інформаційну інфраструктуру економіки створюють канали інформаційного обміну, комунікації і лінії зв'язку, суб'єкти господарювання різних форм власності, центри обробки й аналізу інформації, засоби інформаційної взаємодії. Однією з визначальних технічних характеристик інформаційної економіки є мережа Інтернет, що стала майданчиком для нових способів ведення бізнесу, надання урядом державних послуг та забезпечення можливостей безперервного навчання. Використання Інтернет сприяє перетворенню компаній, підприємств і організацій в адаптивні до зовнішніх і внутрішніх проблем, конкурентоспроможні, гнучкі мережеві структури з оптимальним рівнем використання ресурсів.

Основними атрибутами інформаційної економіки є глобальність, висока продуктивність та зміна способу отримання прибутку. Глобальність економіки розширює межі та дозволяє суб'єктам господарювання працювати як нероздільне ціле без обмеження кордонів в реальному часі, дозволяючи капіталу вільно переміщуватися між країнами. Висока продуктивність визначається використанням всіх видів ресурсів без часових та територіальних обмежень. Зміна способу отримання прибутку зміщується в напрямку збільшення швидкості використання інновацій і здатності залучати й утримувати клієнтів. Характерною рисою інформаційної економіки стає висока вартість заходів з її реалізації. Основними показниками обсягів її фінансування, за якими здійснюються міжнародні порівняння, індикаторами національного рівня підтримки процесів створення та використання нових знань, є загальні витрати на дослідження й розробки (R&D) та коефіцієнт їх частки у валовому внутрішньому продукті країни.

Розвиток інформаційної економіки відбувається у кіберпросторі, що представляє собою глобальне електронне середовище економічної діяльності, у якому діють нові мережеві форми організації бізнесу, розповсюджені дистанційні трудові відносини, створені гнучкі фірми та віртуальні трудові колективи тощо.

Поняття "кіберпростір" було визначено в Окінавській хартії глобального інформаційного суспільства, прийнятій лідерами країн вісімки у японському м. Окінава у 2000 р. У цьому документі "кіберпростір" розглядається як частина глобального інформаційного простору, що пов'язана з комп'ютерною інфраструктурою, в першу чергу з мережею Інтернет. Ми розуміємо кіберпростір як глобальну ієрархічну технічну систему, продукт людської діяльності, що самоорганізується, і завдяки своїй складній структурі не тільки самостійно еволюціонує, але й певною мірою спрямовує еволюцію свого творця.

Важливішими активами економіки кіберпростору є інформаційні послуги, товари (продукти), сировина, робоча сила, устаткування, інтелект інформація і знання. Традиційні фактори виробництва – земля, робота, сировина і капітал – стають менш значущими, ніж символічні знання. Наявність компоненти знань в кожному продукті і послуді є характерною рисою сучасної людської діяльності. Інтелектуальна робота, спеціальні знання та комунікації стають факторами не тільки створення доданої вартості, а й конкурентоспроможності, економічного розвитку суб'єктів господарювання. Для багатьох видів продукції більша частина вартості створюється не стільки на стадії матеріального виробництва, скільки на етапі маркетингу, збуту, науково-дослідних і конструкторських розробок, у сфері обслуговування.

Кіберпростір – інтерактивний, адже є середовищем швидкого задоволення інформаційних потреб, забезпечуючи інтенсифікацію інформаційної діяльності споживачів. Він об'єднує географічно роз'єднаних користувачів за інтересами, забезпечуючи їм здатність швидко адаптуватися до зовнішніх змін, і надаючи можливість трансформуватися в нові об'єднання. Мережа, що реалізована з використанням Інтернет технологій, може обійтися без вертикальних каналів зв'язку, забезпечуючи всебічний обмін інформацією та спільне прийняття рішень. Результатом є поліпшення якості інформаційного обміну та досягнення взаєморозуміння між партнерами в процесі їх ділового співробітництва.

Знання стимулюють виникнення кіберпростору як середовища існування, а також появу нових форм і видів діяльності, виробництв і галузей, стають рушійною силою поновлення наявних технологій, ключовим фактором конкурентоспроможності і добробуту населення. Бюрократична організація знань замінюється інформаційними системами вільного потоку. Справжнім засобом обміну, замінюючи традиційні гроші, стає електронна інформація. Кіберпростір надає можливості отримувати знання та

уявлення про продукт (товар, послугу, виробництво) за допомогою брейдингу (branding), що представляє собою спосіб диференціації продуктів, інструмент їх просування на ринок, комплекс послідовних заходів, спрямованих на створення іміджу продукту на основі актуальних для споживачів цінностей, закладених у бренд. При цьому додана вартість зміщується від фізичних властивостей в метафізичну область, що визначається якістю доставлених емоцій від володіння унікальним брендом, який є символом загально визнаної здатності надавати продуктам ціннісні якості. Технології і спеціальні знання, що знайшли відображення в патентах, методах і унікальних ноу-хау, є важливими активами бренду.

Кіберпростір змінює конфігурацію традиційних бізнес-процесів підприємств, породжуючи принципово нові бізнес-процеси. Інтенсивний розвиток мережі Інтернет супроводжується розвитком її інфраструктури, комерціалізацією, що призводить до змін методів ведення господарської діяльності і появи нових організаційних форм, що функціонують за принципами інформаційної економіки. Такими новими організаційними формами являються мережеві і віртуальні підприємства, що представляють собою тимчасові або постійні сукупності географічно роз'єднаних індивідів, їх груп або цілих організацій, функціонування виробничого процесу в яких відбувається за обов'язковою участю інформаційно-комунікаційних технологій, включаючи глобальні мережі зв'язку. Віртуальне підприємство є динамічною, відкритою бізнес-системою, що заснована на формуванні юридично незалежними підприємствами єдиного інформаційного простору з метою спільного використання своїх технологічних ресурсів для виконання замовлення клієнта – від джерел первинної сировини до здачі продукції кінцевому споживачеві. Оскільки між віртуальними підприємствами виникають економічні відносини, які характеризуються здатністю до творчості і гнучкості, то їх критичними ресурсами стають знання (нова інформація), технології і людина. Сьогодні успіх мережевих комерційних проектів визначається, насамперед, не специфікою інформаційної системи, а ефективною бізнес-моделлю самого проекту і якістю роботи з цільовою аудиторією і партнерами. Застосування Інтернету дозволяє долучати до складу мережі віртуального підприємства стільки компонентів, скільки потрібно для здійснення кожної операції, кожної угоди або всього проекту. Отже кіберпростір може розвиватися, оперативно розширюючись або скорочуючись, відповідно до змін ділової стратегії без значних витрат. Управління віртуальним підприємством передбачає можливість поєднання методів стратегічного управління з технологіями децентралізованого взаємодії безлічі партнерів.

У кіберпросторі активно використовується такі форми організації праці як аутсорсинг (outsourcing) та аутстафінг (outstaffing). Аутсорсинг – при перекладі дослівно означає "використання чужого ресурсу". Аутсорсинг представляє собою спосіб оптимізації діяльності підприємства за рахунок зосередження зусиль на основній діяльності з передачею певних бізнес-процесів або непрофільних функцій і корпоративних ролей зовнішнім спеціалізованим компаніям (аутсорсерам), які можуть зосередитись на розробці нових продуктів та послуг, збільшити гнучкість виробництва, використовувати додаткові переваги від ведення бізнесу на ринках з дешевою робочою силою. На аутсорсинг можуть бути передані такі бізнес-процеси, як управління персоналом, бухгалтерський облік, послуги перекладачів, юридичний супровід господарської діяльності підприємства, маркетинг, охоронні послуги, послуги програмістів, реклама, логістика. Аутстафінг – при перекладі дослівно означає "позаштатний". Аутстафінг передбачає переведення частини працівників зі штату однієї компанії (аутстаффера) в штат іншої компанії для виконання робіт на певний строк. У цьому випадку працівники працевлаштовані в одній компанії (аутстаффера), але фактично працюють в іншій, де вони мають свої робочі місця і посадові інструкції. Аутстафінг зустрічається в торгівлі, виробництві, будівництві, харчовій промисловості, індустрії моди, спорту.

В глобальних масштабах у кіберпросторі відбувається розшарування роботи – капітал і робота виявляються рознесеними в просторі і часі. Як зауважує М. Кастельс, "вони живуть один за рахунок іншого, але один з одним не пов'язані, бо життя глобального капіталу все менше і менше залежить від конкретної роботи і все більше і більше від накопиченого обсягу роботи як такої, якою управляє невеликий мозковий центр, що мешкає у віртуальних палацах глобальних мереж" [3]. Дійсно трансформаційні процеси в економіці викликають серйозні зміни на ринку праці. Індивідуалізація умов найму працівників фактично розділяє робочу силу на дві категорії – висококваліфікованих фахівців або тих, хто володіє здібностями до навчання і тих, хто може виконувати тільки певні операції. Тобто, у кіберпросторі відбувається трансформація роботи і моделей зайнятості, змінюються форми стратифікації, приносячи нові форми нерівності. В інформаційній економіці ключові позиції займають групи робітників експертної інформаційної праці, які не прив'язані до конкретного робочого місця і виконують елементи складної творчої інтелектуальної праці. За висловом К. Ясперса, "людина сама стає одним з видів сировини, що підлягає цілеспрямованій обробці" [4]. Це означає, що сьогодні вкрай доцільним є опрацювання проблеми відтворення робочої сили, яка враховує відтворення інформації, що упередметнена в ній.

Кіберпростір є глобальною високотехнологічною системою створення достатку. Виробник і споживач возз'єднані в ланцюзі створення достатку, якому споживач сприяє не тільки грошима, але ринковою та

іншою інформацією, життєво важливою для ефективного виробничого процесу. Створення достатку все більше розглядається як кругообіг, де відходи перетворюються на сировину на наступному циклі виробництва.

За допомогою Інтернет-технологій відбувається модернізація комерційної інфраструктури кіберпростору, яка отримала назву "електронної комерції" (E-commerce). Електронна комерція представляє собою елемент інформаційної економіки, що включає всі фінансові та торгові транзакції, які проводяться за допомогою комп'ютерних мереж, а також бізнес-процеси, пов'язані з проведенням цих транзакцій. До електронної комерції відносять електронний обмін інформацією (Electronic Data Interchange, EDI), електронний рух капіталу (Electronic Funds Transfer, EFS), електронну торгівлю (E-Trade), електронні гроші (E-Cash), електронний маркетинг (E-Marketing), електронний банкінг (E-Banking), електронні страхові послуги (E-Insurance) тощо. Системи електронної комерції дозволяють покупцю не спілкуватися з продавцем, не витратити час на блукання магазинами, мати більш повну інформацію про товари. Продавець може швидше реагувати на зміну попиту, аналізувати поведінку покупців, економити кошти на персоналі, оренді приміщень. Ще одним з елементів кіберпростору є Інтернет-магазини та Інтернет-аукціони, які пропонують широкий спектр товарів та послуг споживачам, кількість яких складає мільйони. Так за даними інформаційного агентства "Інтерфакс-Україна" наприкінці 2015 року кількість активних покупців одного з найбільш популярних Інтернет-аукціонів eBay (www.ebay.com) налічувала 162 мільйона осіб. Таку велику кількість покупців приваблює величезний асортимент різноманітних товарів, які виставляються за відносно низькими цінами. Також можна знайти рідкісні колекційні речі, які практично неможливо купити оффлайн. Відсутність географічних та мовних бар'єрів дозволяє продавцям і покупцям брати участь в торгах з любої точки світу різними мовами.

Фінансові послуги в кіберпросторі отримали найбільший розвиток у сфері банківських послуг, Інтернет-страхуванні, послуг у роботі на валютному і фондовому ринках. Сфера банківських послуг забезпечує проведення розрахунків і контроль над ними з боку усіх учасників фінансових відносин: розрахунки з постачальниками послуг Інтернет і мобільного зв'язку, платежі за комунальні послуги, покупки у віртуальних магазинах тощо. Активно у кіберпросторі розвивається і Інтернет-страхування. За оцінками фахівців щорічний обіг світового страхового ринку в Інтернет сягає \$250 млн, що складає 2 – 2,5 % від загального обсягу продаж в мережі. Сфера послуг у роботі на валютному і фондовому ринках дозволяє всім бажаючим брати участь у торгах на біржових площах на рівних правах з інвестиційними компаніями і банками з високою доходністю операцій. Це обумовлює безпосередню можливість купівлі/продажу фінансових активів в реальному часі, створення інвестиційного портфеля інвестора, участь клієнта у фондах. Клієнту представляється фінансова і графічна інформація, аналітичні статті, допомога професіоналів, видаються кредитні картки і чекові книжки, відкриваються та обслуговуються додаткові пенсійні рахунки, доставляється на поштову скриню інформація про ціни на портфель акцій, котирування цінних паперів і курси валют. Так, компанія FOREX Club є однією з провідних учасниць світового ринку Інтернет-трейдингу (www.fxclub.org), мережа якої постійно розширюється.

Висновки. Один з найважливіших аспектів розвитку інформаційної економіки полягає в можливості соціально-філософської рефлексії процесів, що відбуваються в кіберпросторі як глобальному середовищі економічної діяльності. Так кіберпростір забезпечує розподіл активів віртуальних підприємств, їх цілісність і керованість, формуючи інформаційну інфраструктуру підтримки таких підприємств, забезпечуючи комунікацію та інтеграцію, спільне управління, включаючи моделювання взаємодії учасників і підтримку виконання ними операцій. Засновані на знаннях і технологіях віртуальні підприємства представляють собою новітні конструкції економічних відносин, що дозволяють більш технологічно і ефективно реалізовувати економічні інтереси суб'єктів господарювання. Використовуючи можливості мережі Інтернет віртуальні підприємства здійснюють маркетингові операції зі збуту товарів (Інтернет-трейдинг) на електронних біржах, Інтернет-аукціонах, наприклад "eBay.com", світових інвестиційних та фінансових ринках, наприклад "FOREX" (Foreign Exchange Market), використовуючи спеціальне програмне забезпечення (торговий термінал). Інформаційний маркетинг, який здійснюють підприємства у кіберпросторі, сприяє формуванню глобального інформаційного ринку, що є відкритим для підприємств будь яких розмірів та споживачів, забезпечуючи їх найповнішою інформацією про товар та послуги. Існування глобального інформаційного ринку обумовлено можливістю реалізації в мережі Інтернет платіжних систем, що дозволяють оплачувати товари і послуги інтерактивно. Кіберпростір дозволяє скоротити канали розповсюдження товарів, забезпечує високу швидкість проведення операцій за рахунок спрощеного і зручного доступу до необхідної інформації в режимі реального часу. У кіберпросторі фінансові потоки не мають кордонів і національностей. Фінансові операції відбуваються за долі секунд і в цьому "всесвітньому казино", яким керують комп'ютери, кругообіг капіталу визначає долю корпорацій, сімейних заощаджень, національних валют і навіть регіональних економік.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Porat Marc U. The Information Economy. 9 vols. Washington, DC : Department of Commerce /Office of Telecommunications, 1977.
2. Status Report on European Telework [Electronic Resource] : Telework 2010, European Commission Report, 2010. Available from : <http://www.eto.org.uk/twork/tw2010eto>.
3. Кастельс М. Становление общества сетевых структур // Новая постиндустриальная волна на Западе : Антология (под ред. В. Л. Иноземцева). – М. : Academia, 1999. – 631 с.
4. Ясперс К. Современная техника // Новая технократическая волна на Западе : [сборник статей]. – М. : Прогресс, 1986. – 450 с.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Porat Marc U. The Information Economy. 9 vols. Washington, DC : Department of Commerce /Office of Telecommunications, 1977.
2. Status Report on European Telework [Electronic Resource] : Telework 2010, European Commission Report, 2010. Available from : <http://www.eto.org.uk/twork/tw2010eto>.
3. Kastels M. Stanovlieniye obshchestva setevykh struktur [Network Structure Formation of the Society] // Novaya postindustrial'naya volna na Zapade : Antolohiya [New Postmodern Wave on the West] (pod red. V. L. Ynozemtseva). – M. : Academia, 1999. – 631 s.
4. Yaspers K. Sovremennaya tekhnika [Modern Technology] // Novaya tehnokraticeskaya volna na Zapade [New Technocratic Wave on the West] : [sbornik stately]. – M. : Progress, 1986. – 450 s.

Поддубная Л. В. Киберпространство как отображение трансформаций информационной экономики.

В статье рассмотрены современные трансформации и особенности функционирования экономики информационного производства в условиях киберпространства. Обосновано, что наиболее масштабное влияние информационно-коммуникационных технологий на современный мир осуществляется в экономической сфере. Доказано, что становление информационного технологического способа производства выдвигает перед современной наукой проблему комплексного осмысления процессов производства и потребления информации, а также ее общественного движения в системе экономических отношений мирового хозяйства.

Ключевые слова: *киберпространство, информационная экономика, экономика информационного производства, знания, информация, информационные услуги, бизнес-процессы, виртуальные предприятия.*

Piddubna L. V. Cyberspace as a Reflection of the Transformations of the Information Economy.

The aim of the article is the need for a theoretical understanding of modern transformations and functioning of the "information economy" in cyberspace. We study the modern transformation of the economy and especially the production of information in cyberspace. Much attention is paid to the establishment of an information paradigm in contemporary economics and the problems of economic reasons. It is proved that the establishment of an information technological mode of production confronts the problem of modern science integrated understanding of the processes of production and consumption of information, as well as its social movement in the economic relations of the world economy. It requires a conceptual understanding of the formation of an information paradigm, suggesting a radical revision of the concept of epistemological, philosophical and methodological bases and the entire system of causality adopted in modern economics. In connection with this acute problem of developing a common system of scientific methods and approaches that would tie the groups of problems and to combine their study of general logic, arising from the specific characteristics of the production of information and its role in modern economic systems. The article uses the methods of comparison, analysis, synthesis and compilation of the most important principles and considerations in the study of the information economy. Background research also identified complex and multifaceted phenomenon of "information economy", especially its transformation into cyberspace. The author comes to the conclusion that the current research information economy gets interdisciplinary nature and is based on the desire to understand the principles and laws of this phenomenon. One of the most important aspects the development of the information economy is the possibility of social and philosophical reflection of processes taking place in cyberspace as a global environment of economic activity.

Key words: *cyberspace, the information economy, the economy of the production of information, knowledge, information, information services, business process, virtual enterprise.*